

HER ŞEY ALLAH'I ANLATIR!

YAZAR: ALİ AYKAÇ

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ

Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında,
gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde,
akıl sahipleri için elbette ibretler vardır.

Âl-i İmrân, 3/190.

İletişim: **0541 934 3778** Daha fazlası için: **www.aliaykac.com**

Bu içerik, yazarının izni olmadan kısmen veya tamamen kopyalanamaz ve dağıtılamaz. İlgili yasağa aykırı hareket eden kişiler hakkında, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre telif hakları kapsamında yasal işlem başlatılacaktır.

بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ

Hamd, gökleri ve yeri ayetlerle donatan, görüneni ve görünmeyeniyle her şeyi Kendisine işaret kılan, hatırlayan kalplere huzur, unutan gönüllere ikaz olan Allah’a ﷺ mahsustur. **Salât ve selâm**, kâinatı tefekkürle okuyan, her hâliyle Rabbini hatırlatan, sözüyle, sükûtuyle ve yaşayışıyla ümmetine Allah’ı ﷺ hatırlamayı öğreten Peygamber Efendimiz’e ﷺ onun aline, ashabına ve hayatı baştan sona bir zikir bilinciyle yaşayan bütün müminlerin üzerine olsun!

Pek Aziz ve Muhterem Müslümanlar,

İnsan, yaratılışı itibariyle anlam arayan bir varlıktır. Hayatını, yaşadıklarını ve karşılaştığı hadiseleri bir mânaya oturtmak ister. Ancak içerisinde bulunduğumuz zaman insana anlam sunmaktan çok, dikkati dağıtan ve kalbi yoran bir hayat tarzına yöneltmiştir. **Bugün insan, dış dünyada aradığı huzuru bulamamasının sebebini çoğu zaman maddî eksikliklerde arasa da asıl ihtiyaç kalbin Allah’a ﷺ bağlanmasıdır.** Çünkü kalp, fitratı gereği ancak Rabbi ile temas kurduğunda sükûnet bulur; O’ndan uzaklaştığında ise eşya çoğalır ama anlam eksilir. Kur’ân-ı Kerîm bu hakikati son derece açık bir şekilde ifade eder:

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

“Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.”¹

¹ Ra‘d, 13/28.

Bu ayet, huzurun kaynağını dış şartlarda değil, **zikrullahta**, yani Allah'ı ﷻ hatırlamakta temellendirir. Ne var ki çağımız insanı, sürekli meşgul edilen zihni ve yorulan kalbiyle bu ilahî hatırlayıştan giderek uzaklaşmaktadır. Ekranlar, hız, tüketim ve başarı odaklı hayat anlayışı; insanın kalbini susturmakta, onu eşyaya mahkûm bir varlık hâline getirmektedir. Böyle bir zeminde insan, **bakmasına rağmen göremeyen, işitmesine rağmen duyamayan** bir hâle sürüklenmektedir.

Oysa Kur'ânî pencereden bakarsak ona göre kâinat, başıboş ve anlamsız bir alan değildir. **Her varlık, Allah'ı ﷻ hatırlatan bir ayet; her hadise, ilahî kudrete açılan bir penceredir.** Kur'ân bu gerçeği şöyle dile getirir:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ

***“Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında,
gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde,
akıl sahipleri için elbette ibretler vardır.”²***

Bu ayet, kâinatın tamamının **okunması gereken bir kitap** olduğunu öğretir. Ancak bu kitabı okuyabilmek, yalnızca gözle bakmakla değil; **kalple yönelmekle, iman nazarıyla görmekle** mümkündür. Kalp Allah'tan ﷻ

² Âl-i İmrân, 3/190.

uzaklaştıkça, ayetler sıradanlaşır; sıradanlaşan hayat ise insanı huzursuzluğa sürükler.

Bu ayet etrafında **müfessirlerin ortaklaştığı temel vurgu**, kâinatın başıboş ve anlamsız bir varlık alanı olmadığı; bilakis **tamamının Allah'ı ﷻ hatırlatan bir ayetler bütünü** olduğudur. Âyette geçen **لَا يُاتِي الْأَنْبَاءَ** ifadesi, özellikle üzerinde durulan bir noktadır. Müfessirler burada **ayetlerin herkes için değil, ulü'l-elbâb** yani aklını, kalbini ve idrakini birlikte işleten kimseler için bir **hatırlatma olduğuna** dikkat çekmişlerdir. Çünkü mesele sadece bakmak değil, **bakarken düşünmek; görmek değil, gördüğünden Allah'a ﷻ ulaşabilmektir.**

İmam Fahreddin er-Râzî, bu ayeti tefsir ederken kâinattaki düzenin, ölçünün ve sürekliliğin tesadüfle açıklanamayacağını bizlere anlatır. Ona göre **göklerin genişliği, yerin dengesi, gece ile gündüzün ahenkli dönüşümü**, insanı zorunlu olarak **bir Kudret'e, bir İrade'ye ve bir Hikmet'e götürür.** İmam Fahreddin er-Râzî, **ayet kavramının yalnızca Kur'ân ayetleriyle sınırlı olmadığını, kâinatın da okunması gereken ilahî bir kitap olduğunu** tefsirinde özellikle belirtir. Bu sebeple mümin için **her varlık, her olay ve her değişim Allah'ı ﷻ hatırlatan bir işarettir.**

İşte bu sebeple **Her şey Allah'ı ﷻ hatırlatır** sözü, romantik bir ifade değil; **imanın hayata kök salmış hâlidir.** Mümin, bu bilinçle yaşadığında; **nimet şükre,**

imtihan sabra, başarı tevazuya, kayıp ise teslimiyete dönüşür. Çünkü hayat, Allah'ı ﷻ hatırlatan bir gözle okunduğunda, her hâl kul için bir yakınlık vesilesi hâline gelir. **Kur'ân, insanın bu bilinçle yaşamasını ister ve şöyle buyurur:**

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ

“Onlar ayakta iken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar.”³

Bu ayet, zikrin yalnızca dilde kalan bir tekrar değil; **hayatı kuşatan bir farkındalık** olduğunu ortaya koyar. **Müslüman için hayatın her anı, Allah'ı ﷻ hatırlamaya açılan bir imkân olması lazımdır.** Asıl mesele, bu imkânı fark edecek bir kalp diriliğine sahip olmaktır.

Kur'ân-ı Kerîm, insanı yalnızca okunacak bir kitapla değil, okunacak bir kâinatla da muhatap kılar. Çünkü kâinat, ilahî kudretin sessiz fakat sürekli konuşan bir tefsiridir. Gökyüzünün derinliği, gece ile gündüzün ahengi, mevsimlerin düzeni ve varlıklar arasındaki kusursuz denge; insanı Allah'ı ﷻ hatırlamaya davet eden açık işaretlerdir. **Bakmasını bilen bir göz için kâinatta sıradan hiçbir şey yoktur; her şey bir ayettir.**

Yüce Allah ﷻ bu hakikati şöyle bildirir:

³ Âl-i İmrân, 3/191.

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ

*“Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında,
gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde,
akıl sahipleri için elbette ibretler vardır.”⁴*

Bu ayet açıkça gösterir ki **kâinat, iman eden kalpler için bir tefekkür alanıdır**. Zamanımız insanın en büyük kaybı, bakmayı bilmesine rağmen görmeyi; görmesine rağmen hatırlamayı unutmuş olmasıdır. **Kâinatla bağı kopan insan, Allah’la bağını da zayıflatmaya başlar**. Oysa ibadet bilinci, insanı tekrar bu büyük ayetler kitabına yöneltir ve her varlıkta ilahî bir çağrıyı duymasını sağlar.

İnsan yalnızca kâinata bakan bir varlık değil, aynı zamanda **bizzat kendisi bir ayet olan bir mahlûktur**. Bedeni, ruhu, vicdanı ve fitratıyla **insan, Allah’ı** **hatırlamaya programlanmış bir varlık olarak yaratılmıştır**. Kalbin sıkışması, vicdanın rahatsız olması, anlam arayışı ve huzur özlemi; insanın kendi iç dünyasında yankılanan ilahî çağrılardır. Kur’ân bu içsel hatırlatmaya şöyle dikkat çeker:

وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

“Kendi nefislerinizde de nice deliller vardır.

⁴ Âl-i İmrân, 3/190.

Hâlâ görmüyor musunuz?”⁵

İnsan kendini unuttuğunda Rabbini unuttur; Rabbini unuttuğunda ise kendini kaybeder. Modern çağda insanın yaşadığı savrulma tam da burada başlar. Dış dünyayı onarmaya çalışırken iç dünyasını ihmal eden insan, huzuru sürekli dışarıda arar. Oysa **ibadet, insanın kendine dönüşüdür; kalbin asli merkezine yeniden yerleşmesidir.**

Namaz, oruç, dua ve zikir; **insanın varoluş pusulasını diri tutan ilahî hatırlatıcılardır.** Bu ibadetler, kalbi hayata bağlayan, insana kim olduğunu ve kime ait olduğunu sürekli hatırlatan canlı işaretler gibidir. **İbadetin terk edilmesi insanı bir anda kötü yapmaz; fakat insan, zamanla neyi, niçin yaşadığını unuttur.** Unutulan ilk hakikat Allah’tır ﷻ; Allah unutulunca eşya anlamını, hayat yönünü, insan ise ölçüsünü kaybeder. İşte bu unutma hali, fark edilmeden **anlamsızlığa, savrulmaya, boşluğa ve nihayet münkere doğru bir akış başlatır.** Çünkü her şey Allah’ı ﷻ hatırlatmak üzere yaratılmıştır; insan bu hatırlatıcılarla bağını kopardığında, kâinat susmaz ama kalp duyamaz hâle gelir. Hatırlamanın yerini gaflet, anlamın yerini heves aldığı anda ise insan, kendisini ayakta tutan fitrî zemini kaybetmeye başlar.

Peygamber Efendimiz ﷺ, **“her şey Allah’ı ﷻ hatırlatır”** hakikatinin ete kemiğe bürünmüş hâlidir. O’nun hayatında ibadet, belirli vakitlere hapsedilmiş bir görev değil; **hayatın**

⁵ Zâriyât, 51/21.

tamamını kuşatan diri bir bilinçtir. Yürüyüşünde vakar, konuşmasında hikmet, susuşunda tefekkür, sevincinde şükür, hüznünde sabır vardır. Çünkü Resûlullah ﷺ için her an, her hâl ve her durum Allah'ı ﷻ hatırlamaya açılan bir kapıdır. O, dünyayı Allah'tan koparan bir meşgale alanı olarak değil; **Allah'a götüren bir hatırlatma zemini** olarak yaşamıştır. Bu süreklilik ve farkındalık bilincini Peygamber Efendimiz ﷺ şu veciz ifadeyle ümmetine öğretmiştir: ***“Allah katında amellerin en sevimsisi, az da olsa devamlı olanıdır.”***

6

Bu hadis, ibadetin niceliğinden yani azalıp çoğalabilen, sayılabilen ya da ölçülebilen halinden ziyade **nitelik ve sürekliliğine** dikkat çeker. Zira **devamlılık, kalbin sürekli Allah'la ﷻ irtibat hâlinde olması** demektir. Az ama istikrarlı bir amel; kalbi diri tutar, zihni uyanık kılar ve insanı eşyaya, zamana ve hayata **“ayet gözüyle” bakabilir hâle getirir.** İşte bu yüzden Resûlullah ﷺ, her gün tekrar eden küçük amellerle büyük bir hakikati inşa etmiştir: **Hayat, Allah'ı ﷻ hatırladıkça anlamlı; hatırlatıldıkça huzurludur.** Böylece mümin, Peygamberî bir iz sürerek, her anında Rabbini hatırlayan ve her hâlinde O'na yönelen bir kulluk bilincine ulaşır.

Bu hadis, bizlere Allah'ı hatırlamanın **bir anlık coşku değil, ömürlük bir istikamet olduğunu** öğretmesi gerekir. Peygamberî bakış açısında önemli olan **çokluk değil,**

⁶ Buhârî, Rikâk, 18; Müslim, Salâtü'l-Müsâfirîn, 218. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ أَدْوَمُهَا وَإِنْ قَلَّ

sürekliliktir; gösteriş değil, samimiyettir. İbadet, hayatın yükü değil; hayatı taşıyan ruhtur.

Bugün Müslümanın yeniden bu bakışı kuşanması gerekir. **Hayatın her alanını Allah'ı hatırlatan bir imkâna dönüştürmek**, ibadeti cami duvarlarının dışına taşıyarak ahlâka, adalete ve merhamete yansıtmak; Peygamber Efendimiz'in ﷺ bize bıraktığı en büyük mirastır.

Her şey Allah'ı ﷻ hatırlatır; kâinat da insan da yaşanan hadiseler de birer ilâhî işarettir. Asıl mesele, bu işaretlerin varlığı değil; onlara bakabilen bir kalbe, görebilen bir basirete ve ibret alabilen bir şuura sahip olmaktır. Zira aynı gökyüzüne bakan iki insandan biri yalnızca yıldızları görürken, diğeri kudreti, hikmeti ve rahmeti tefekkür edebilir. İşte iman, tam da bu farkı doğuran ilâhî bir nurdur. Kur'ân-ı Kerîm bu hakikati şöyle ifade eder:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ
وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ

***“Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında,
gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde,
akıl sahipleri için elbette ibretler vardır.”⁷***

Bu ayet açıkça göstermektedir ki **sorumluluk eşyada değil, bakıştadır. Müminin görevi, dünyayı sıradan bir**

⁷ Âl-i İmrân, 3/190.

tüketim alanı olarak değil; **ayetlerle örülü bir tefekkür zemini** olarak okumaktır. Olayları yalnızca sebepler zinciriyle açıklamak, insanı hakikatin kıyısında bırakır; **iman ise sebeplerin ötesinde Müsebbibü'l-Esbâb'ı hatırlamayı öğretir.** Bu nedenle **Müslüman, hayatının her anında gafletle değil, bilinçle yürümekle mükelleftir.**

Bu bilinç hâli, kalbi diri tutan **zikir** ile beslenir. Zikir, yalnızca dilde tekrar edilen kelimeler değil; **Allah'ı ﷻ hayatın merkezinde tutma kararlılığıdır.** Kalp bu merkezini kaybettiğinde dağılır, savrulur ve huzurunu yitirir. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm bu hakikati son derece açık bir şekilde beyan eder:

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

“Bilesiniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.”⁸

Bu ilâhî beyan, bize şunu öğretir: **Huzur, şartların mükemmelliğinde değil; kalbin yönelişindedir.** Allah'ı ﷻ unutmayan bir kalp, dünyanın yükü altında ezilmez. Çünkü o kalp bilir ki her şey fanidir; baki olan yalnızca O'dur. Unutmak ise insanı savurur, değersizleştirir ve anlamdan koparır.

Bu hakikati Resûlullah ﷺ de hayatıyla ve sözleriyle ümmetine öğretmiştir. **Peygamber Efendimiz ﷺ**, insanın her hâlinde Allah'ı ﷻ hatırlamasını imanın canlılık alameti olarak

⁸ Ra'd, 13/28.

görmüş ve şöyle buyurmuştur: **“Rabbini zikreden kimse ile zikretmeyen kimsenin misali, diri ile ölü gibidir.”**⁹

Öyleyse hayat, zikirle dirilir; kalp, hatırlamakla ayakta kalır. Eşyaya, insana ve hadiseye “ayet” gözüyle bakabilen bir mümin için dünya, gafletin değil; marifetin mekânıdır. Her şey Allah’ı ﷻ hatırlatır.

Sonuç olarak şunu söylemek mümkündür: Allah’ı ﷻ unutmayan bir kalbin dünyası da dağılmaz. Çünkü hatırlamak huzurdur, unutmak ise savrulmadır. Müminin yolu; tefekkürle bakmak, zikirle yaşamak ve iman bilinciyle yürümektir.

Allah’ım! Kalplerimizi Sana yönelten, gözlerimizi ayetlerine açan, hayatı Senin hatırlattıklarıyla anlamlandıran kullarından eyle! **Allah’ım!** Bize bakmayı değil görmeyi, işitmeyi değil idrak etmeyi, bilmeyi değil yaşamayı nasip eyle! **Allah’ım!** Kalplerimizi dünyaya esir etme; dünyayı kalplerimize sokma. **Rabbim!** Bizleri, zikrinle diri, ibadetinle huzurlu, ahlâkınla izzetli kullarından eyle!

وَعَاخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، الفاتحه

⁹ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ رَبَّهُ . Buhârî, Deavât, 66. مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ